

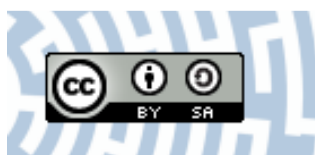

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Wprowadzenie

Author: Jadwiga Uchyla-Zroski

Citation style: Uchyla-Zroski Jadwiga. (2017). Wprowadzenie. W: J. Uchyla-Zroski, Z. Mojzysz (red.). „Sztuka i jej wartości” (S. 9-12). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wprowadzenie

Zainteresowanie badaczy wartościami, czyli uznawanymi bytami jakościowymi, wynika z implikacji wartości w różne obszary wiedzy. Aksjologia, a wraz z nią nauka o wartościach, należą do tej problematyki, która na przełomie drugiego i trzeciego milenium przeżywa renesans w wielu naukach¹, a jednocześnie dopiero się na nowo kształtuje². Termin wartość oznacza pojęcie oraz generalną zasadę dotyczącą wzorów zachowań typowych dla określonej kultury lub społeczności, do których w ramach procesu socjalizacji członkowie danej społeczności odnoszą się z dużym uznaniem³.

Wartości bowiem odgrywają istotną rolę w edukacji na różnych poziomach i stopniach kształcenia człowieka. Szczególne okazje stwarza ku temu akademickie kształcenie w zakresie sztuki muzycznej i sztuk wizualnych. Jak powiedział Kazimierz Denek, „wartości są drogowskazami w dorastaniu do dojrzałości, humanizmu i człowieczeństwa”⁴. Wielu badaczy tej problematyki wskazuje, że wartości stanowią niezaprzeczalne źródło celów kształcenia i wychowania kulturalnego, estetycznego i artystycznego człowieka. Wyznaczają głęboką, humanistyczną wizję zadań życiowych, kształtują współczesne rozumienie siebie i świata. W procesach wychowania do wartości, jako szeroko ujmowanego kształcenia artystycznego człowieka, nie można zapominać o tym, by stwarzać ku temu okazje, tzw. sytuacje aksjologiczne pozwalające na wybór wartości, dokonanie selekcji

¹ Za: K. CHAŁAS: *Wychowanie ku wartościom*. Lublin–Kielce 2003; K. DENEK: *Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej*. Toruń 1999; *Uniwersytet i wartości*. Red. J. KOSTKIEWICZ. Kraków 2007; B. NOWAK: *Dyrygent kreatorem dzieła muzycznego*. W: *Muzyka wokalna*. Red. B. TARASIEWICZ. Zielona Góra 2008; B. NOWAK: *Kształcenie muzyczne – przykra konieczność czy szansa rozwoju*. W: *Kultura, aktywność artystyczna dziecka*. Red. B. MUCHACKA, R. ŁAWROWSKA. Kraków 2008; *Wartości w muzyce*. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2009.

² J. PÓŁTURZYCKI: *Potrzeba rekonstrukcji aksjologii w pedagogicznych studiach akademickich*. W: *Aksjologia w kształceniu pedagogów*. Red. J. KOSTKIEWICZ. Kraków 2008, s. 52.

³ Za: A.S. REBER: *The Penguin Dictionary of Psychology*. Penguin 1995, s. 834.

⁴ K. DENEK: *Aksjologia – Drogowskazy – Osobowość*. Sosnowiec 2015, s. 28.

lub ich odrzucenia. Tylko w przeżyciu emocjonalnym, pełnym, prawdziwym, autentycznym człowiek (student) odkrywa sam siebie.

We współczesnej edukacji akademickiej nie wystarczy mówić o wartościach, lecz trzeba je studentom unaocznić, ukonkretnić, pozwolić doznać i przeżyć. Źródłem rozważań nad obecnością i znaczeniem wartości w kształceniu akademickim jest niniejsza publikacja. Ukazuje ona fragment rozważań nauczycieli akademickich i badaczy prezentujących różne dyscypliny naukowe dotyczące obecności wartości w sztuce. Praca jest ujęciem teoretyczno-praktycznym, ubogacona załącznikami nutowymi, fotografiami wytworów sztuki, przykładami działań twórczych nauczycieli i studentów w różnych obszarach sztuki.

Praca ma charakter monografii zbiorowej, zawiera piętnaście tekstów autorских. Rozdziały w publikacji przyporządkowano trzem częściom tematycznym, z których każda ma odrębny podtytuł. Monografię zamyka *Dodatek artystyczny* w postaci opisu dokonań i osiągnięć artystycznych studentów.

Część pierwsza monografii zawiera cztery teksty i opatrzona została tytułem *Teoretyczne podstawy myślenia o wartościach*. Autorka Janina Kostkiewicz w rozprawie pt. *Piękno, sztuka i elementy edukacji estetycznej w pismach polskich neotomistów dwudziestolecia międzywojennego* w kontekście bogatego przeglądu literatury przedmiotu i własnej refleksji naukowej dowiodła, że w poglądach neotomistów piękno uznawane jest za własność bytu, właściwość rzeczywistości i zbiór ludzkich wytworów, w tym sztuki. Zauważa, że sztuka sama w sobie, nie podlegając cnotce roztropności, nie dąży, by człowieka czynić lepszym, jej chodzi głównie o dzieło. Z analizy prezentowanego tekstu wynika, że sztuka ma wielkie znaczenie ogólnoludzkie i powinna spełniać doniosłą misję społeczną przez edukację estetyczną, poprzez udostępnienie ludzkości piękna, prawdy i dobra. W kolejnym tekście, *Muzyka Szymanowskiego w dialogu intertekstualnym*, Bogumiła Mika zajmuje się twórczością Karola Szymanowskiego – traktowaną podmiotowo bądź przedmiotowo – w intertekstualnym dialogu odbywającym się na gruncie muzyki. Zasadniczą intencją artykułu stało się wskazanie na intertekstualne odwołania odnoszące się do muzyki Karola Szymanowskiego. Rozważania prowadzą do wniosku, iż żywy dialog między różnymi „tekstami” kultury muzycznej gwarantuje melomanom odbiorczą satysfakcję i jest niepodważalną wartością w sztuce. Karol Medňanský w rozważaniach o sztuce muzycznej baroku skupia się na opracowaniach metodycznych twórczości Georga Philippa Telemanna. Są nimi *Sonaty metodyczne na flet (lub skrzypce) i continuo*. Współcześnie traktat ten stanowi wspaniałą pomoc metodyczną przy rozpatrywaniu problematyki niemieckiej szkoły ornamentacji oraz przy precyzyjnym określeniu zgodnego z epoką tempa. Pedagog Lwowskiej Akademii Muzycznej Iryna Nyskohuz omawia i przytacza analizy muzykologiczne twórczości współczesnych kompozytorów: Jewhena Stankowycza, Aleksandra Jakowczuka oraz Hanny Hawrylec w zakresie cech etnicznych wybranych utworów oraz prezentowanych stylów w warsztatach kompozytorskich.

Część druga, która nosi tytuł *Doświadczenie sztuki i praktyka wykonawcza*, zawiera cztery teksty. Autor Karol Pyka w publikacji *Pieśń o stworzeniu* – od zamysłu kompozytora do wykonania przybliża genezę powstania własnej kompozycji, jej treść oraz ideowe przesłanie. Utwór pod tytułem *Pieśń o stworzeniu* jest przykładem wprowadzenia i praktycznego zastosowania glinianego instrumentarium we współczesnej orkiestracji. Alojzy Suchanek w autorskim opracowaniu na temat głównych cech artystycznego wykonania pieśni w aspekcie sztuki wokalne zawarł refleksję nad problemem artystycznej interpretacji pieśni. Powyższe rozważania pozwalają stwierdzić, że jej cechy dźwiękowe, między innymi: tempo, dynamika, wysokość i barwa dźwięku, są adekwatne do treści pól czuciowych zawartych w mowie i śpiewie. Paulina Bielez rozpatruje problem muzyki i dźwięku w grach komputerowych w kontekście wartości sztuki. Wskazuje na rozwój, jaki nastąpił w produkcji gier komputerowych, opisuje podobieństwa oraz różnice między tworzeniem dźwięków i muzyki do gier komputerowych lub filmów. Autorka prezentuje i omawia sposoby kompozycji muzyki do nowego medium. W tekście zamieszczone zostały przykłady prac studentów z kierunku Projektowanie Gier i Przestrzeni Wirtualnej specjalności Dźwięk w grach. Kolejne opracowanie to tekst Romana Maciuszkiewicza, *Światło, dotyk i ślad. Wokół kilku obrazów Jagody Adamus*. Jest on refleksją nad twórczością malarską Jagody Adamus. Jej malarskie poszukiwania piękna sytuują artystkę wśród znakomitych współczesnych twórców. Tekst współautorski Adama Czecha i Natalii Pawlus, *Wokół Kół... Graficzne refleksje*, opisuje dotychczasowe dokonania artystyczne studentów dwóch kół naukowych, działających od 2015 roku w Zakładzie Grafiki, tj. Koła Litografów *Kurant* oraz Koła Drzeworytników *Deha*. Bogata działalność artystyczna kół przejawia się w opisie zrealizowanych wystaw, warsztatów graficznych, pokazów działań skierowanych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów z innych kierunków studiów. Jak zauważają autorzy, członkowie *Kuranta* i *Dehy* to ludzie z pasją, świadomi swoich celów, chłonni wiedzy, otwarci na nowości technologiczne, które chętnie wcielają w życie.

Część trzecia nosi tytuł *Interdyscyplinarny i edukacyjny wymiar sztuki*. Irena Medñanská w swej pracy ukazuje pedagogiczny i estetyczny wymiar percepcji muzycznej człowieka. Autorka dowiodła, że słuchanie muzyki jest złożonym procesem psychologicznym, które kompleksowo prowadzi do doświadczeń estetycznych odbiorcy. Według autorskich rozważań percepcja muzyki to zdolność słuchania i odbierania muzyki, rozróżniania wysokości tonów i rozumienia wzajemnych relacji dźwiękowych. Tak określona rola i znaczenie percepcji muzyki ma zastosowanie w szeroko rozumianej edukacji artystycznej. Pracę teoretyczno-empiryczną prezentuje Ewa Kumik. Zbadała obecność wartości uznawanych (odczuwanych) i realizowanych przez studentów Akademii Muzycznej w Łodzi. W swoich rozważaniach odniosła się do wybranej literatury przedmiotu, omówiła zagadnienia związane z pojęciem i hierarchią wartości, psychospołeczny-

mi uwarunkowaniami wyboru wartości przez człowieka i badanych studentów. Start zawodowy nauczyciela muzyki w szkole wyższej stał się przedmiotem badań Moniki Waligóry. Jak zauważa Autorka, początkowy okres pracy zawodowej u każdego nauczyciela zawsze budzi wiele pytań i emocji. Zaprezentowany w tekście pilotaż badań nad startem zawodowym nauczyciela przedmiotów muzycznych w szkole wyższej wykazał, że jest to obszar dotąd mało rozpoznany i jeszcze słabo zweryfikowany empirycznie. Przegląd literatury z badanym problemem pozwolił na wstępne określenie kryteriów warunkujących adaptację zawodową młodego nauczyciela. O roli tańca ludowego w edukacji muzycznej mówi tekst Jany Hudákovej. Nauczanie muzyki z obecnością tańca ludowego stanowi kompleks składników uczenia się muzyki. Jest bezpośrednim nawiązaniem do naturalnych, emocjonalnych i estetycznych doznań uczniów i studentów. Taniec ludowy w edukacji ma wiele walorów: budzi świadomość dziedzictwa kulturowego, jest bezpośrednim ruchowym dialogiem wykonawcy z muzyką oraz skutecznym środkiem w zdobywaniu umiejętności rozumienia, czytania i pisania muzyki. Znaczenie wartości muzyki w edukacji osób z dysfunkcjami dotkniętych jednostkami chorobowymi przybliży Jiří Mazurek. W tekście zawarł autorską koncepcję muzycznej edukacji osoby z zespołem Aspergera jako studium indywidualnego przypadku. Zamiarem Autora było zaprezentowanie na konkretnym przypadku chorobowym, tj. zaburzeń spektrum autystycznego z diagnozą zespołu Aspergera, możliwości inkluzyjnego nauczania muzyki. Ostatnim tekstem monografii jest artykuł Aleksandry Zeman mówiący o sztuce w charakterze bajki terapeutycznej. Autorka opisuje etapy pracy i ich efekty jako doświadczenie przez studentów różnych obszarów sztuki.

Odbiorcami niniejszej publikacji mogą być nauczyciele muzyki różnych poziomów kształcenia, studenci i nauczyciele akademicy, studenci kierunków pedagogicznych, w których realizowany jest blok przedmiotów artystycznych, instruktorzy zajęć muzycznych w ośrodkach kultury, ruchu amatorskim, rodzice zainteresowani edukacją muzyczną swych dzieci.

Jadwiga Uchyla-Zroski